

Vývoj paleoprostredia v strednom miocéne na východnom okraji slovenskej časti Viedenskej panvy

K. Fordinál, I. Baráth, A. Zlinská, K. Žecová

¹ Štátny geologický ústav D. Štúra, Mlynská dolina 1, 817 04 Bratislava,
klement.fordinál@geology.sk, ivan.barath@geology.sk, adriena.zlinska@geology.sk, katarina.zecova@geology.sk

Na východnom okraji slovenskej časti Viedenskej panvy začína strednomiocénny cyklus transgresiou a usadzovaním „zohorských“ zlepcov obsahujúcich schránky bivalvií rodu *Ostrea*, morské foraminifery lagenidovej zóny a nanoflóru zóny NN 5. Uvedené klastické sedimenty vznikli v litorálnom prostredí. Začiatkom stredného bádenu bolo na okraji panvy, v dôsledku rozsiahlej regresie ako i výzdvihu Malých Karpát, plytkomorské prostredie vystriedané terestrickým. V tomto čase došlo k usadzovaniu prevažne hruboklastických sedimentov devínskonovoveského súvrstvia, ktoré reprezentujú usadeniny aluviálno-deltového systému vejárov. V rámci nich boli definované jednotlivé paleoprostredia a to prostredie laterálnych suťových kuželov, distálnych aluviálnych náplavov a aluviálnych medzitokových a deltových plošín. Ich okolie bolo porastené vlhkomilnou vegetáciou (*Betula*, *Osmunda*, *Salix*, *Sphagnum*). Nastupujúca transgresia v strednom bádene spôsobila postupné zaplavovanie okrajových častí panvy, usadzovanie pieskov stupavských vrstiev a tvorbu bioherm litotamniových vápencov (Stupava - Vrchná hora). Uvedené piesky vznikli v infralitorálnom morskem prostredí, pre ktoré je charakteristická prítomnosť bohatej fauny mäkkýšov a foraminifer.

Teplota morskej vody, na základe zhodnotenia $\delta^{18}\text{O}$, sa pohybovala v rozmedzí 16,5-18,5 °C (pri $d_w=0$) Prostredie sa neskôr v priebehu stredného bádenu prehlbovalo až po prostredie hlbšieho sublitorálu (100-150 m). Obývali ho bivalvie *Corbula gibba* (Olivi), *Cyclocardia scalaris* (Sow.), *Nucula nucleus* (L.), mezopelagické (Myctophidae, *Gadiculus*, *Maurolicus*) i epipelagické (*Bregmaceros*) formy rýb (Brzobohatý in Fordinál et al., 2003) a vápnitý nanoplanktón *Helicosphaera carteri* (Wallich) Kamptner, *Ponto-sphaera multipora* (Kamptner) Roth, *Calcidus premacintyreii* Theodoridis. Teplota vody pri dne dosahovala 7,5-8,5 °C a v blízkosti hladiny okolo 19 °C. Vo vrchnom bádene bol rozsah záplavy väčší ako v predchádzajúcom období. Poukazujú na to výskyt transgresívnych a okrajových sedimentov priamo na mezozoickom podloží (Sandberg, Záhorská Bystrica) alebo na usadeninách devínskonovoveského súvrstvia (Jablonové, Pernek) ako i výskyt litotamniových vápencov rífového charakteru priamo na horninách mezozoika Malých Karpát (Rohožník). Na rozhraní bádenu - sarmat nastal ústup mora až na juh slovenskej časti Viedenskej panvy. Na časti územia bol prechod pravdepodobne neprerušovaný, vyvinutý vo veľmi plytkom prostredí.

Literatúra

Fordinál, K., Zlinská, A., Halášová, E., Slamková, M. & Brzobohatý, R. (2003): Stratigrafia bádenských sedimentov okolia Stupavy (viedenská panva, Slovensko) a rekonštrukcia paleoekologických pomerov. Sborník vedeckých prác Vysoké školy báňské. – Technická univerzity Ostrava, ročník XLIX, řada hornicko-geologická, mimořádné číslo, 4. Paleontologický seminář Ostrava 17.-18. 6. 2003, Ostrava, 90-92.